

פרק 46

המפלגות בישראל

המושג "מפלגה" נובע מהשורש פ.ל.ג. והוא מבטא פילוג הקיים בקרב האזרחים בשל סוגיה אידיאולוגית או בשל שסעים חברתיים. המפלגות משתתפות בבחירות, מתוך הנחה שהחדרת נציגיהן הנבחרים לרשות המחוקקת ו / או לרשות המבצעת תסייע להן לקדם את ענייניהן בצורה טובה יותר. בפרק זה נלמד על המושג "מפלגה", נלמד על תרומתן של המפלגות לתהליך הדמוקרטי ונלמד על מאפייניה המרכזיים של המערכת המפלגתית הקיימת בישראל.

1. מהי מפלגה?

הגדרת המושג: מפלגה, הפועלת במדינה דמוקרטית, היא ארגון שהוקם על ידי קבוצת אזרחים, בעלי יעדים משותפים, במטרה לקדם יעדים אלה, על ידי השתתפות בשלטון. למעשה, הגדרה זו כוללת מספר מרכיבים:

☞ **יעדים משותפים:** בין חברי המפלגה קיימת הסכמה בנוגע ליעדים אותם הם מעוניינים לקדם במסגרת המדינה. יעדים אלה עשויים להיות משני סוגים עיקריים:

✓ **יעדים אידיאולוגיים:** יעדים הנוגעים לכלל אזרחי המדינה, למשל: קידום מדיניות כלכלית או ביטחונית מסוימת.

✓ **יעדים סקטוריאליים:** יעדים הנוגעים לחלק מאזרחי המדינה (למשל: לשייכים לבני קבוצה אתנית מסוימת).

☞ **הקמת ארגון:** חברי המפלגה בחרו לקדם את יעדיהם המשותפים באמצעות מסגרת ארגונית, כלומר: על ידי הקמת גוף שיסייע להם לקדם את יעדיהם.

☞ **השתתפות בשלטון:** המפלגות שואפות להשפיע על השלטון על ידי השתתפות בו. כדי לעשות זאת הן משתתפות בתהליך הבחירות ושואפות לשלוח את נציגיהן לרשות המחוקקת ו / או לרשות המבצעת.

העשרה קבוצות אינטרס

ההשתתפות בשלטון אינה הדרך היחידה בה יכולים אזרחים מאורגנים במדינה דמוקרטית להשפיע על השלטון לצורך קידום יעדיהם. בכל המשטרים הדמוקרטיים קיימות קבוצות מאורגנות של אזרחים, השואפות לקדם יעדים משותפים, שלא באמצעות השתלבות בשלטון. קבוצות אלה, הנקראות "קבוצות אינטרס", מנסות להשפיע על השלטון "מבחוץ". לצורך כך הן משתמשות באמצעים שונים ובהם: יצירת דעת קהל, הפעלת לחץ תקשורתי, פרסומות, פעילות פוליטית בתוך מפלגות קיימות ושכנוע של השותפים בשלטון על ידי שיחות והצגת נתונים.

2. סוגים של מפלגות

ניתן להבחין בין שני סוגים עיקריים של מפלגות:

- ☞ **מפלגות אידיאולוגיות:** מפלגות שמטרת הקמתן הינה קידום עניין מסוים הנוגע לכלל אזרחי המדינה, בהתאם לתפיסה אידיאולוגית מסוימת. למשל: מפלגות הפועלות למען איכות הסביבה, מפלגות בעלות אידיאולוגיה כלכלית ליברלית או סוציאלי דמוקרטיות¹ וכו'. מפלגות אלה שואפות לכך שכלכלת המדינה תנוהל בהתאם לתפיסותיהם האידיאולוגיות.
- ☞ **מפלגות סקטוריאליות:** מפלגות אלה שואפות לקדם את ענייניו של סקטור (קבוצה) מסוים בקרב האזרחים, שלו מאפיינים משותפים. למשל: בישראל קיימות מפלגות המייצגות סקטורים דתיים, עדתיים ולאומיים שונים. מפלגות אלה שואפות לכך שהמדינה תפעל לקדם את ענייני הקבוצה שאותה הם מייצגים.

3. אופן פעולת המפלגות

1. **החברות במפלגה:** כל קבוצת אזרחים רשאית להקים מפלגה אשר תייצג את ענייניה בשלטון², וכל אזרח רשאי להצטרף כחבר לכל מפלגה קיימת.
2. **מוסדות המפלגה:** לכל מפלגה מוסדות ארגוניים המרכזים את פעילותה ואחרים על ניהול דרכה והחלטותיה הפוליטיות. מבנה המוסדות שונה ממפלגה למפלגה. ישנן מפלגות שהחלטותיהן מתקבלות על ידי אדם אחד (כמו הרב עובדיה יוסף במפלגת ש"ס), ישנן מפלגות שהחלטות בהן מתקבלות על ידי קבוצה מצומצמת של בכירים, ישנן מפלגות שהגוף המרכזי בהן הוא מרכז המפלגה, שבו חברים קבוצה של כמה מאות חברים מרכזיים, וישנן מפלגות שהחלטות החשובות ביותר בהן (כמו קביעת רשימת מועמדים – ראה להלן) מתקבלות על ידי פנייה לכלל חברי המפלגה³.
3. **השתתפות המפלגה בבחירות:** לפני הבחירות כל מפלגה מציגה בפני הבוחרים את מצעה ואת רשימת מועמדיה:
 - ☞ **המצע:** המצע כולל את הרעיון או היעד שאותו המפלגה שואפת לקדם ואת תיאור הדרך שבה המפלגה תפעל כדי לקדם את שאיפות אלה.
 - ☞ **רשימת מועמדים:** הרשימה כוללת את שמות המועמדים אשר ייצגו את המפלגה ברשות המחוקקת ו/ או ברשות המבצעת, במידה והאזרחים יבחרו בה.

4. תפקידי המפלגות

- למפלגות מספר תפקידים, אשר כל אחד מהם תורם לפעילותו הסדירה של המשטר הדמוקרטי:
1. **ייצוג:** המפלגות מייצגות את מגוון התפיסות האידיאולוגיות והשסעים הקיימים בחברה ונותנות להן ביטוי במסגרת המערכת הפוליטית.
 2. **יצירת מנהיגות עתידית:** המפלגות מאפשרות לאזרחים, המעוניינים להגיע לתפקידי מנהיגות, להשתלב בהן ולטפס דרכן לעמדות מנהיגות.
 3. **בסיס להרכבת ממשלות:** לאחר הבחירות, המפלגות הן הגוף העיקרי הקובע את הרכב הממשלה.

¹ להרחבה על התפיסות הכלכליות הליברלית והסוציאלי דמוקרטית ראה פרק נפרד.
² זאת בתנאי שתעמוד בקריטריונים חוקיים שונים ובהם: שמצע המפלגה לא יפגע בעקרונות היסוד של המדינה, שיהיו בה מספר מינימאלי של חברים, שאף אחד מחבריה לא יהיה חבר בו בזמן במפלגה אחרת ועוד.
³ תהליך מעין זה מתקיים בעיקר במפלגות המרכזיות הגדולות בעת קיום הבחירות המוקדמות ("פריימריז").

4. **ביקורת:** תפקידן המרכזי של מפלגות האופוזיציה הוא לבקר את השלטון ולהציע חלופה רעיונית ושלטונית לשלטון הקיים.

5. **גיוס אזרחים לפעילות פוליטית:** המפלגות נעזרות בכלי התקשורת כדי להשפיע על דעת הקהל וכדי לגייס אזרחים להשתתפות ולפעילות פוליטית בדרכים שונות (הפגנות, החתמה על עצומות, פעילות בתקופה הקודמת לבחירות לצורך גיוס תומכים, סיוע בהבאת מועמדים לקלפי ביום הבחירות ועוד).

5. חשיבותן של המפלגות במשטר דמוקרטי

משטר דמוקרטי אינו יכול להתקיים ללא מפלגות, וזאת בשל מספר גורמים:

1. **מתן ביטוי לעקרונות הדמוקרטיה:** המפלגות מבטאות עקרונות דמוקרטיים שונים ובהם:
 - ☞ **זכויות אדם:** כמו חופש המחשבה, חופש הדעה, חופש ההתאגדות, חופש הביטוי והזכות לשוויון.
 - ☞ **שלטון העם:** באמצעות המפלגות העם מביע את עמדתו בעניינים הפוליטיים העומדים על הפרק. ללא המפלגות העם לא יוכל לבטא את עמדתו על השלטון ולא יוכל להחליפו.
 - ☞ **הכרעת הרוב:** עקרון זה בא לידי ביטוי בתהליך בחירת המפלגות ומועמדיהן לרשויות השלטון השונות.
 - ☞ **פלורליזם:** ריבוי המפלגות נותן ביטוי לריבוי הסוגיות האידיאולוגיות או השסעים החברתיים הקיימים בקרב ציבור הבוחרים.

2. **חיזוק היציבות השלטונית והאמון בדמוקרטיה:** העובדה שהמפלגות מסייעות לגיוס אזרחים להשתתפות ולפעילות פוליטית מחזקת את תחושת האזרחים כי יש להם השפעה על השלטון ובכך תורמת לחיזוק אמון במערכת הפוליטית ובמשטר הדמוקרטי.

3. **מיתון שסעים פוליטיים:** מכיוון שהמפלגות מייצגות שסעים חברתיים שונים, הן נותנות לאזרחים תחושה שענייניהם מיוצגים על ידי נציגי המפלגות במוסדות השלטון ובכלי התקשורת. עובדה זו תורמת למיתון השסעים החברתיים על ידי העברתם מרמת השטח לרמה הפוליטית.

6. סוגים של מערכות מפלגתיות במדינות דמוקרטיות

בכל מדינה דמוקרטית המפלגות נערכות בסדר שונה: ישנן מדינות שבהן שתי מפלגות בלבד (שהן המינימום הדרוש לקיום משטר דמוקרטי) וישנן מדינות שבהן מעל עשר מפלגות; ישנן מדינות שבהן קיימת מערכת מפלגתית "דו-גושית", שבה המפלגות נחלקות לשני גושים מתחרים עיקריים, וישנן מדינות שבהן קיימת מפלגה דומיננטית אחת⁴. האופן בו נערכות המפלגות נקרא "מערכת מפלגתית" ואופיו נובע משני גורמים עיקריים:

☞ **מחלוקות פוליטיות ושסעים חברתיים:** המפלגות נותנות ביטוי למחלוקות ו/או לשסעים החברתיים העיקריים הקיימים במדינה. מערכת מפלגתית מרובת מפלגות מאפיינת, בדרך כלל, מדינות שבהן קיימים מחלוקות אידיאולוגיות ו/או שסעים חברתיים רבים. מערכת מפלגתית שבה יש מפלגה דומיננטית אחת מאפיינת, בדרך כלל, מדינות שבהן קיימת מידה גבוהה של הסכמות פוליטיות ו/או אחדות חברתית.

⁴ מפלגה דומיננטית = מפלגה המקבצת סביבה מפלגות נוספות לצורך הקמת קואליציה. מצב זה התקיים בישראל בין השנים 1948-1977: מפלגת מפא"י עמדה במרכז כל הקואליציות שהוקמו. להרחבה על דרך בחירת הכנסת והממשלה בישראל ראה פרקים נפרדים.

המבנה המשטרי מאפייני שיטת הבחירות הנהוגה במדינה והאופן בו מחולקים המנדטים לאחר הבחירות משפיעים באופן ישיר על המערכת המפלגתית. מערכת מפלגתית מרובת מפלגות מאפיינת, בדרך כלל, מדינות שבהן נהוגה שיטת הבחירות היחסית ואשר נהוג בהן אחוז חסימה נמוך.⁵

7. המערכת המפלגתית בישראל

7 (א) מערכת רב מפלגתית

מספר המפלגות שזכו לייצוג בכנסת, מאז הקמת המדינה ועד היום, נע תמיד בין 9 ל- 15 (על כך ניתן ללמוד מתוך עיון בטבלא הבאה). מנתונים אלה ניתן ללמוד כי המערכת המפלגתית בישראל היא מערכת רב מפלגתית.

 העשרה מספר המפלגות שנבחרו לכנסת מאז קום המדינה		
מספר מפלגות	שנה	הכנסת
11	1949	1
12	1951	2
10	1955	3
11	1959	4
12	1961	5
11	1965	6
11	1969	7
9	1973	8
12	1977	9
10	1981	10
15	1984	11
15	1988	12
10	1992	13
11	1996	14
15	1999	15
13	2003	16
12	2006	17

ריבוי מפלגות זה נובע ממספר גורמים:

שיטת בחירות ארצית-יחסית⁶: בישראל נהוגה שיטת בחירות ארצית-יחסית. שיטה זו, המבטיחה ייצוג פוליטי בכנסת גם למפלגות שמספר תומכיהן נמוך (במגבלות אחוז החסימה – ראה להלן), מעודדת מצביעים רבים לבחור במפלגות קטנות הקרובות יותר לליבם (וזאת לעומת השיטה האזורית-רובית, המעודדת את המצביעים לבחור במפלגות הגדולות בלבד).

אחוז חסימה נמוך⁷: אחוז החסימה הנהוג בישראל הוא מהנמוכים בעולם והוא עומד כיום על 2% בלבד. עובדה זו, מעודדת חלק מהמצביעים לבחור במפלגות זעירות, מתוך הנחה שגם אחוז הצבעה נמוך (מעבר ל- 2%), עשוי לאפשר למפלגות אלה לקבל ייצוג מינימאלי בכנסת.

⁵ להרחבה על שיטת הבחירות היחסית ועל המושג "אחוז חסימה" ראה הפרק העוסק בשיטות הבחירות לפרלמנט.

⁶ להרחבה על שיטות הבחירות הנהוגות במדינות הדמוקרטיות ראה פרק נפרד.

⁷ להרחבה על שיטת הבחירות היחסית ועל המושג "אחוז חסימה" ראה הפרק העוסק בשיטות הבחירות לפרלמנט.

שסעים חברתיים ופוליטיים: החברה הישראלית שסועה בין כמה קווים מפרידים. השסע העיקרי הוא השסע הלאומי, הקיים בין יהודים לערבים, אולם גם בתוך שתי קבוצות לאום אלו ניתן למצוא קווי שסע נוספים. בקרב היהודים, המהווים בישראל את קבוצת הרוב, קיימים מספר שסעים, שהעיקריים שבהם הם השסע האידיאולוגי-פוליטי (בסוגיות הנוגעות למדיניות החוץ והביטחון של ישראל), השסע הדתי והשסע העדתי. שסעים אלה באים לידי ביטוי במערכת המפלגתית הנותנת ייצוג לשסעים אלה:

✓ **השסע הלאומי:** המפלגות ודפוס ההצבעה של אזרחי ישראל נותנים ביטוי מובהק לשסע זה. רובם המכריע של היהודים בישראל מצביעים עבור מפלגות ציוניות או מפלגות שהרוב המכריע של מיצגיהם בכנסת הם יהודים.⁸ לעומת זאת, חלק ניכר מהערבים מצביעים למפלגות שאינן ציוניות ואשר רוב חבריהן ערבים (חד"ש, רע"מ ובל"ד).

✓ **השסע האידיאולוגי-פוליטי:** שסע זה נוגע לסוגיות הנוגעות למדיניות החוץ והביטחון של ישראל. בבסיס שסע זה מונחת השאלה האם ניתן להגיע להסדרי שלום עם הפלסטינאים ועם מדינות ערב והאם יש למסור שטחים משטחי יהודה, שומרון וחבל עזה כדי להגיע להסדרי מעין אלה?

בעבר שסע זה שימש כציר המחלוקת המרכזי של הפוליטיקה בישראל. בשנים האחרונות התמתן שסע זה, לאחר שחלה התקרבות בין השמאל לימין: כיום השתרשה בציבור הישראלי התפיסה שיש לשאוף להסדרים מדיניים (לא בהכרח להסכמי שלום), אשר במסגרתם יש לסגת מחלק משטחי יהודה שומרון וחבל עזה.⁹ שסע זה נותר שסע מובהק בעיקר בין מפלגות השמאל הקיצוני והימין הקיצוני.

✓ **השסע הדתי:** קיימות שלוש מפלגות המייצגות את גווניו הפנימיים של המגזר היהודי הדתי: יהדות התורה המאוחדת וש"ס- המייצגות את הזרם הדתי החרדי (שאינו ציוני); והמפד"ל- המייצגת את הציבור הדתי לאומי. מפלגות אלה, ובעיקר החרדיות שבהן, נמצאות במאבק פוליטי כמעט מתמיד עם מפלגות השמאל הקיצוני, בסוגיות הנוגעות לענייני דת ומדינה. לעיתים קמות מפלגות חילוניות שיעדן המרכזי הוא המאבק במפלגות החרדיות.¹⁰

✓ **השסע העדתי:** במהלך השנים קמו מפלגות אשר התמקדו, באופן בלעדי, בייצוג קבוצות יהודים שנחלקו על פי מוצאם.¹¹ כיום לא ניתן למצוא מפלגות מעין אלה, אך ישנן מפלגות המבטאות שסע זה יחד עם שסעים נוספים. מפלגת ש"ס (המייצגת חרדים-ספרדים) ומפלגת ישראל ביתנו (המייצגת את אלו מיוצאי ברה"מ לשעבר שהם בעלי השקפה ימנית) משמשות דוגמה לתופעה זו.

⁸ יוצאים מכלל זה הם היהודים המצביעים לחד"ש.

⁹ תפיסה זו באה לידי ביטוי מובהק ביציאת צה"ל מחבל עזה בשנת 2005 ובהקמת מפלגת קדימה בשנת 2006.

¹⁰ דוגמה מובהקת לכך היא מפלגת שינוי שזכתה, בכנסת ה-16 (2003-2006), ל-15 מנדטים.

¹¹ כך למשל פעלו מפלגת "הספרדים ועדות המזרח" בכנסת הראשונה ומפלגת ישראל בעלייה (שייצגה את יוצאי ברה"מ לשעבר) בכנסת ה-16.

העשרה

תוצאות הבחירות לכנסת ה-17

בשנת 2006 נבחרו לכנסת 13 מפלגות, אשר ייצגו ברובן את השסעים העיקריים הקיימים בחברה הישראלית:

- ☞ **מפלגות ערביות:** רע"מ ובל"ד - 7 מנדטים.
- ☞ **מפלגה ערבית עם מיעוט מצביעים יהודיים מהשמאל הקיצוני:** חד"ש - 3 מנדטים.
- ☞ **מפלגות חרדיות:** ש"ס (חרדים ספרדים) ויהדות התורה המאוחדת (חרדים אשכנזים) - 18 מנדטים.
- ☞ **מפלגה דתית-לאומית-ימנית:** מפד"ל - 9 מנדטים.
- ☞ **מפלגת ימין:** ישראל ביתנו - 11 מנדטים.
- ☞ **מפלגת ימין-מרכז:** הליכוד - 12 מנדטים.
- ☞ **מפלגות שמאל-מרכז:** מפלגת העבודה וקדימה - 48 מנדטים.
- ☞ **מפלגת שמאל:** מר"צ - 5 מנדטים.
- ☞ **מפלגה חברתית / סקטוריאלית:** גיל (מפלגה שמטרתה לסייע לקידום צרכיהם המיוחדים של הגמלאים) - 7 מנדטים.

7 (ב) מערכת דו גושית

בעבר, מקום המדינה ועד לשנת 1977, מערכת המפלגות בישראל הייתה מערכת שבה מפלגה אחת (מפלגת מפא"י) הייתה המפלגה הדומיננטית. כל הממשלות בישראל הורכבו על ידי מפלגה זו, שמבחינה פוליטית הייתה שייכת לשמאל המרכזי, וראש הממשלה נבחר תמיד מתוכה. אולם מאז שנת 1977 מצב זה השתנה באופן יסודי: מאז ועד היום קיימת בישראל מערכת מפלגתית דו גושית, שבה מתנהל מאבק בין שני גושי מפלגות עיקריים: מצד אחד - גוש מפלגות השמאל; ומצד שני - גוש מפלגות הימין והמפלגות הדתיות¹². שתי המפלגות הבולטות בגושים אלה הן מפלגת הליכוד, שהיא מפלגת ימין-מרכז, ומפלגת העבודה, שהיא מפלגת שמאל-מרכז. בין השנים 1977-2006 עמדו שתי מפלגות אלה במרכזן של רוב הקואליציות בישראל וראשי הממשלה נבחרו מתוכן¹³.

¹² מפלגות הגוש הדתי אינן שייכות באופן רשמי לגוש הימין, אך בפועל הן תמכו תמיד בהקמת קואליציות ימניות. במקרים אחדים הצטרפו מפלגות אלה לקואליציות שמאליות, אך הדבר אירע רק כאשר קואליציות אלה נהנו מרוב מכריע בכנסת גם ללא תמיכתן של מפלגות אלה.

¹³ על מפה זו התווספה, בשנת 2006, מפלגת קדימה, אשר הגדירה עצמה כמפלגת מרכז. מפלגה זו גרפה קולות הן מהליכוד והן מהעבודה, עובדה שביטאה את התקרבות אידיאולוגית שחלה בראשית שנות האלפיים בין שתי מפלגות אלה בתחומים השונים. קדימה הייתה למפלגה הגדולה ביותר בכנסת והודות לכך הייתה זו שהקימה את הממשלה (בשותפות עם מספר מפלגות שהמרכזית שבהן הייתה מפלגת העבודה).

העשרה

שלוש המפלגות הגדולות בישראל מהכנסת הראשונה ועד לכנסת ה-17

הכנסת	המפלגה הגדולה ביותר (מספר מנדטים)	המפלגה השנייה בגודלה (מספר מנדטים)	המפלגה השלישית בגודלה (מספר מנדטים)
הראשונה (1949)	מפא"י (46)	מפ"ם (19)	חזית דתית מאוחדת (16)
השנייה (1951)	מפא"י (45)	ציונים כלליים (20)	מפ"ם (15)
השלישית (1955)	מפא"י (40)	חירות (15)	ציונים כלליים (13)
הרביעית (1959)	מפא"י (47)	חירות (17)	מפד"ל (12)
החמישית (1961)	מפא"י (42)	חירות (17)	ליברלים (17)
השישית (1965)	מערך (45)	גח"ל (26)	מפד"ל (11)
השביעית (1969)	מערך (56)	גח"ל (26)	מפד"ל (12)
השמינית (1973)	מערך (51)	ליכוד (39)	מפד"ל (10)
התשיעית (1977)	ליכוד (43)	מערך (32)	ד"ש (15)
העשירית (1981)	ליכוד (48)	מערך (47)	מפד"ל (6)
האחת עשרה (1984)	מערך (44)	ליכוד (41)	התחיה-צומת (5)
השנים עשרה (1988)	ליכוד (40)	מערך (39)	ש"ס (6)
השלוש עשרה (1992)	עבודה (44)	ליכוד (32)	מר"צ (12)
הארבע עשרה (1996)	עבודה (34)	ליכוד-גשר-צומת (32)	ש"ס (10)
החמש עשרה (1999)	ישראל אחת (26)	ליכוד (19)	ש"ס (17)
השש עשרה (2003)	ליכוד (38)	עבודה (19)	שינוי (15)
השבע עשרה (2006)	קדימה (29)	עבודה-מימד (19)	הליכוד (12)
			ש"ס (12)

המעבר ממערכת של מפלגה דומיננטית למערכת דו גושית נבע ממספר אירועים ותהליכים שהתרחשו ב-29 השנים הראשונות לקיומה של מדינת ישראל, ואשר הבשילו במהלך שנות ה-70:

- ☞ **שאלת עתיד השטחים:** לאחר שנת 1967 שלטה ישראל בשטחי יהודה, שומרון, הגולן, חבל עזה וסיני. שליטה זו עוררה את השאלה כיצד יש לנהוג בשטחים אלה. במהלך השנים הפכה שאלה זו לסוגיה המרכזית שסביבה התנהל הדיון הפוליטי בישראל. המערכת המפלגתית התגבשה בהתאם לעמדות השונות שהתפתחו בציבור בסוגיה זו ושאותן ייצגו מפלגות הימין והשמאל.
- ☞ **אבדן אמון הציבור במפלגת השלטון:** המחדל הביטחוני שהביא למלחמת יום הכיפורים בשנת 1973 ופרשיות שחיתות שונות שנקשרו בשמם של פוליטיקאים בכירים במפא"י ערערו את אמון הציבור במפלגה זו, שהייתה עד אז המפלגה הדומיננטית בפוליטיקה הישראלית.
- ☞ **עליית הסוגיה העדתית:** בשנות השבעים הבשילו תהליכי מחאה חברתית מצד עדות המזרח, על דרכי קליטתם ושילובם בחברה הישראלית. רבים מבין יוצאי עדות המזרח הביעו את מחאתם באמצעות שינוי דפוס הצבעתם הקודם ונתנו את קולם למפלגת הליכוד, שהפכה לאחת המפלגות הגדולות והמרכזיות בפוליטיקה הישראלית.

שאלות לתרגול

1. הסבר מהי מפלגה ומה חשיבותן של המפלגות במסגרת המשטר הדמוקרטי.
2. מהו ההבדל שבין מפלגות אידיאולוגיות למפלגות סקטוריאליות? הדגם באמצעות שתיים מהמפלגות הקיימות כיום בישראל (דוגמה אחת לכל סוג של מפלגה).
3. הסבר מהי המערכת המפלגתית הדו גושית הקיימת בישראל, ומהם הגורמים להתפתחותה.
4. תאר שניים ממאפייני המערכת המפלגתית הקיימת בישראל כיום. מה גרם להתפתחותם של מאפיינים אלה?
5. ציין שניים מהשסעים המרכזיים הקיימים בישראל והסבר אחד מהם. כיצד השסע שתיארת בא לידי ביטוי במערכת המפלגתית הקיימת בישראל?¹⁴
6. הבא שני הסברים לריבוי המפלגות הקיים בישראל.
7. הסבר את שיטת הבחירות היחסית הנהוגה בישראל. כיצד שיטה זו גורמת להיווצרותה של מערכת מרובת מפלגות?¹⁵
8. לפניך תוצאות הבחירות לכנסת ה-16, שהתקיימו בשנת 2003:

שם המפלגה	מספר מנדטים
הליכוד	38
עבודה-מימד	19
שינוי	15
ש"ס	11
האיחוד הלאומי	7
מר"צ	6
המפד"ל	6
יהדות התורה	5
חד"ש	3
עם אחד	3
בל"ד	3
ישראל בעלייה	2
רע"מ	2

תאר שניים ממאפייני המערכת המפלגתית הקיימת בישראל.

כיצד באים מאפיינים אלה לידי ביטוי בטבלה זו?

¹⁴ שאלה משלבת.

¹⁵ שאלה משלבת.